

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

Titulus IX. Ne Sede vacante aliquid innovetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

va erigatur præbenda, ad quam talis Canonicus admitti debet, adeoque ex Philosophia hujus Pontificis dici nequit, talem Canonicum esse assumptum cum expectativa ad vacaturum beneficium. Hac subtili Philosophia revera destruitur, quod contra Concilium Lateranense esse ipse adseveraverat. Rarius forsitan contingit, ut interim nova præbenda erigatur, frequentius verò, ut erecta vacet. Qui itaque sub hac clausula: CUM PRIMUM FACULTAS SE OBTULERIT, receptus est in Canonicum, magis posteriore, quàm priorem expectat casum, & in effectu expectativam habet. O te fallacem interpretem! Putasne unum tantum modum superesse, eumque rariorem, scilicet erectionem novæ præbendæ ad quem Pontifex respexisse videtur, dum illam duntaxat promissionem ratam esse vult, qua promittitur beneficium, cum facultas se obtulerit. Erras profectò & quàm longissimè à mente Pontificis aberras. Sunt equidem plures alii modi, in quibus beneficia vacare contingit. Ita vacant beneficia per

resignationem, depositionem, translationem, postulationem, beneficiorum divisionem &c. in quibus omnibus, facultas conferendi non infrequenter se offerre potest. Unde promissionem sub tali clausula factam, si facultas se obtulerit cum non præcisè expectetur mors alterius, consequenter nec votum captandæ mortis inducatur, Pontifex approbavit, alteram, sub clausula: cum vacaverit, tanquam SS. Canonibus inimicam rejecit. Hæc fuit mens Pontificis, hic sensus dicti Canonis. Jam prudens Lector arbitretur, utrius melior sit Philosophia, Innocentii III. Pontificis, an Bœhmeri? De Philosophis sic quondam Lactantius lib. 3. de fals. sapient. Non est, quòd Philosophis tantum honoris habeamus, ut eorum eloquentiam pertimescamus. Loqui enim bene potuerunt, ut homines eruditi, verè autem loqui nullo modo. Cur ita? rationem idem Lactantius reddit lib. un. de Offic. DEI. Quoniam sunt ad perturbandam veritatem perniciosi, & graves. Hæc Bœhmero in aurem.

TITULUS IX.

Ne Sede vacante aliquid innovetur.

NE mortuo Prælato Capitulum quidquam statuatur in præjudicium successoris, hoc Titulo cavetur, simulque, quid Capitulum Sede vacante possit, aut, quid non possit, sub hac Rubrica declaratur.

§. I.

§. I.

Quid possit Capitulum Sede vacante?

SUMMARI A.

1. Per Sedem intelligitur Ecclesia. 2. Sedis vacantia variis modis inducitur, qui enumerantur. 3. Munia Prælati vel spectant ad potestatem Ordinis, vel jurisdictionis. 4. Circa utramque potestatem quid possit Capitulum Sede vacante, duplex Regula ab AA. statuitur. 5. Utraque à nobis sub certa limitatione recipitur. 6. Capitulum non succedit in iis, quæ Episcopo competunt ex speciali Sedis Apostolicæ delegatione, subjuncta limitatione. 7. Non confert beneficia. 8. Nec alia negotia successoribus præjudiciosa expedit. 9. Succedit tamen in omnibus iis, quæ Episcopo jure ordinario competunt. 10. Etiam in casu necessitatis in iis, quæ is jure delegato expedire potest. 11. Item in exercitio jurisdictionis contentiosæ. 12. Et quæ Episcopus ex quadam necessitate facere debet. 13. Etiam in jure territoriali, eique appertinentibus juribus. 14. Exceptis iis, quæ personæ ipsius adherent. 15. Quomodo Capitulum succedat in iis, quæ sunt Ordinis Episcopalis, exponitur. 16. Litteræ dimissoriæ ab Episcopo concessæ, ejus morte non expirant. 17. Capitulum Sede vacante tenetur infra octo dies à morte Episcopi novum Vicarium constituere, aut Constitutum confirmare. 18. Quod tamen duntaxat obtinet in Ecclesiis Cathedralibus.

1. Præmittendum I. per Sedem intelligi Ecclesiam, quacum Prælati in matrimonium spirituale. cap. 41. de Elect. qualis est Episcopalis. cap. 2. h. t. Abbatialis cap. 8. de Consuet. cap. 2. de in integr. restit. Regularis, & Collegiata cap. 40. de Elect. in 6. Item Ecclesiæ Cardinalium, quæ Tituli vocantur. cap. 11. de M. & O.

2. Præmittendum II. Sedis vacantiam variis modis induci. I. Per mortem naturalem Prælati. Mors enim, ut alia omnia, ita matrimonium spirituale dissolvit. cap. 39. C. 7. Q. 1. II. Per mortem civilem, puta per renuntiationem cap. 10. de Renuntiat. per Translationem ab una Ecclesia ad alteram cap. 4. de Postul. Prælat. per depositionem, privationem cap. 10. de Excess. Prælat. c. 7. de stat. Monach. per mutationem Reli-

gionis, quo casu beneficiatus statim jure suo excidit, salvo tamen honore, & fama, idque si Prælati per electionem conferri consuevit, mox ad Capitulum transit. Videatur Instr. Pacis Artic. 15. §. 15. III. Per Excommunicationem, suspensionem, aut aliud impedimentum Canonicum, quoad munus suum obeundum Prælati impotens, & inhabilis redditur. Arg. cap. 1. de Offic. Vicar. in 6. & cap. un. h. t. in 6. IV. Per diuturnam Prælati absentiam, ut, si captus ab hostibus sit, aut aliis ex causis ab Ecclesia sua diu absit. cap. 3. de supplem. neglig. Prælat. in 6. cap. un. §. fin. h. t. in 6. hoc enim casu, cum Prælatum Ecclesia non habeat, qui ejus necessitatibus intendat, quasi viduata censetur. Arg. cap. 2. de Translat. Episcop. ubi dicitur, quod juxta communem lo-

C e

quen-

quendi modum illa dicitur Ecclesia viduata, quæ licet Episcopum habeat, inutilem tamen perhibetur habere. Prioribus tribus modis Ecclesia propriè vacare dicitur, ejusque vacantia eousque durat, dum de novo Prælato per Canonicam electionem, subsecuta Confirmatione, eidem provisum fuerit. Tertio, & quarto modo Ecclesia impropiè vacat, cessâtque ejus vacatura, cessante impedimento, aut redeunte Prælato. cap. 39. § 42. C. 7. Q. 1. Magnificus P. Schmier lib. 3. tract. 1. part. 1. cap. 4. num. 46. § seq.

3 Præmittendum III. Munia Prælati (loquimur autem hic principaliter de Episcopo) esse in duplici differentia. Alia potestatem *Ordinis*, alia potestatem *Jurisdictionis* spectant. Ad potestatem *Jurisdictionis* referuntur tum actus jurisdictionis *contentiosæ*, tum *voluntariæ*, temporalis, aut spiritualis, quos Prælati vel jure ordinario, vel extraordinario, aut delegato exercet.

4 Præmittendum IV. Circa utramque potestatem, *Ordinis* videlicet, & *Jurisdictionis* cum suis speciebus, an, & cum qua amplitudine Sede vacante in Capitulum transeat, Authores dissidere in comperto est, dum alii cum Gloss. in cap. 14. de M. & O. V. in Capitulo, & Patrom. ad Rubr. b. t. pro Regula statuunt neutram potestatem in Capitulum aliter transire, quàm in casibus jure expressis. Colligunt id ex Rubrica *hujus Tit.* qua simpliciter prohibetur, ne Sede vacante quidquam innovetur, sed omnia in suo statu usque ad novum Episcopum relinquuntur. Unde hanc Rubricam, cum perfectum sensum faciat, meritò pro Regula recipiendam

existimant. Alii huic oppositam Regulam statuunt, dicentes, jurisdictionem Episcopi, Sede vacante, ea cum plenitudine in Capitulum transire, ut omnia ad Episcopi jurisdictionem, & Officium spectantia valeat expedire, nisi quæ specialiter sibi prohibentur. Hujus Sententiæ est Magnif. P. Schmier cit. cap. n. 48. cum Barbofa, Fagnano, & aliis. Nititur hæc doctrina non uno juris textu. Sic in cap. 3. § seq. de supplem. neglig. Prælat. in 6. perspicuè conceditur Capitulo indefinitè Sede vacante administratio in *spiritualibus*, & *temporalibus*. Ejusdem tenoris est cap. 11. § 14. de M. & O. in quorum priori Honorius III. expressè dat facultatem Capitulo, Sede vacante in jurisdictione, & administratione succedendi generalem, exceptis iis duntaxat casibus, qui specialiter jure excepti reperiuntur, & quorum aliquos ibidem recenset.

Ego utramque Regulam cum distinctione recipio, nimirum, ut in iis, quæ Episcopo defuncto non jure *Ordinario*, sed ex privilegio, aut speciali commissione, sive delegatione competeant, aut etiam in iis, quæ Episcopus nulla necessitate cogente, sed ex mera gratia, & liberalitate facere poterat, habeat locum prima Regula, quòd scilicet Sede vacante nihil innovandum sit, nisi sit specialiter permissum. Altera verò Regula, quòd Capitulum simpliciter succedat in jurisdictione Episcopi, nisi specialiter reperiatur in jure prohibitum, obtineat in iis, quæ Episcopo jure ordinario competeant, aut quæ instante necessitate, sive ex debito Officii expedire debuerat. Placet jam hu-

hujus distinctionis sensum magis specificè declarare, & quidem quoad I. membrum.

6 Dico I. Capitulum Sede vacante non succedit in iis, quæ Episcopo, non ut Episcopo, sive Ordinario suæ Diocesis, sed ex speciali Sedis Apostolicæ delegatione, vel privilegio competunt. Ratio est, quod specialis delegatio, aut privilegium non excedant personam, cui dantur. *Arg. cap. 17. §. si eundem C. 7. Q. 1. cap. 9. de Privileg. l. 57. ff. Mand. P. König h. t. n. 11.* & ideò potestas Episcopis, ut *Apostolicæ Sedis delegatis* à Concil. Trid. attributa, Sede vacante in Capitulum non transit, nisi, ut limitat Fagnan. *ad cap. 11. de M. & O. n. 56.* facultas illa Episcopo competat utroque jure, *Ordinario & Delegato*, ut si Concilium det facultatem Episcopi procedendi *etiam* autoritate Apostolica; quia hæc particula *etiam* est *implicativa* jurisdictionis ordinariæ, ut proinde Concilium in iis casibus, quos Episcopus ante Concilium poterat expedire *jure Ordinario*, si eum jubeat procedere *autoritate Apostolica*, jurisdictioni suæ Ordinariæ non derogasse, quin potius adjungendo pondus autoritate Apostolica eam magis firmare voluisse præsumendum sit. *Van-Espen J. E. V. part. 1. tit. 9. cap. 2. num. 2.*

7 Dico II. Capitulum Sede vacante non potest conferre beneficia, quorum collatio libera ad Episcopum tantum spectat. *Textus in cap. 2. h. t. cap. 1. de Instit. in 6.* Ratio est, quòd talis collatio non sit actus necessitatis, aut justitiæ, sed liberalitatis, & gratiæ, quæ donatio vocatur in *cap. fin. de Offic. Vicar. in 6.*

Dico III. Capitulum Sede vacante 8 illa negotia expedire nequit, quorum expeditio successorì præjudicium afferre posset. Colligitur *ex Rubr. & cap. 1. h. t.* ratione ibidem subjuncta, *cùm non sit, qui Episcopale jus tueatur.* Unde Capitulum non potest res Ecclesiæ *immobiles*, aut etiam *mobiles*, quæ servando servari possunt, alienare, aut donare. *cap. 42. C. 12. Q. 2.* sed tenetur successorì reservare *cap. 40. de Elect. in 6.* quæ autem servari non possunt, eas ex justa causa liberè distrahere potest, perinde, ac tutor, res pupilli, quæ servando servari nequeunt. *l. 22. C. de administ. Tutor. Fagnan. ad cap. 11. de M. & O. num. 58.* Rursus Capitulum Sede vacante non potest judicare de causis pertinentibus ad Episcopum, ut si quæstio vertatur super proprietate alicujus juris Episcopalis, v. g. si contendatur, an aliquis subjiciatur Episcopo, vel sit exemptus, an talis locus pertineat ad Diocesis, vel non. An aliquod beneficium sit de jure *Patronatus*, vel pertineat ad liberam Episcopi collationem. *Panorm. ad cap. 7. de for. compet. n. 12.* Ratio est, quòd examen ejusmodi quæstionum posset futuro Episcopo præjudicium causare. Ideòque dijudicatio id genus causarum novo Episcopo reservanda erit, ut fusè tradit Panvinus *de Potest. Capit. part. 2. Q. 9. Molin. tom. 6. tract. 5. disput. 2. n. 16.* Et hæc quoad sensum, & intellectum primæ Regulæ. Secunda Regula per ulteriores particulares Conclusiones sic declaratur.

Dico IV. Capitulum Sede vacante 9 succedit in omnibus iis, quæ Episcopo ut Episcopo, sive *Ordinario*, non tam jure communi, vel consuetudine quàm
C c 2 etiam

etiam statuto vel indulto speciali concessa sunt per *citt. cc. 11. § 14. de M. § O. cap. un. b. t. in 6. cap. penult. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* Unde Capitulum Sede vacante super irregularitatibus, ex delicto occulto provenientibus, dispensare potest, quia licet hæc potestas Episcopis ex speciali indulto Concil. Trid. *Sess. 24. de Reform. cap. 6.* tributa sit, competit tamen iisdem jure communi, & vi jurisdictionis *Ordinarie.* Van-Espen *cit. Tit. cap. 1. num. 3. Garz. part. 3. cap. 7. n. 40.* rationem reddit Molina *d. disput. num. 8.* quod, cum hæc Episcopali muneri perpetuo annectatur, tanquam pars *jurisdictionis*, & non tanquam privilegium respiciens commodum Episcopi, sed potius bonum eorum, in quos jurisdictio exerceri jubetur, merito etiam in eos hæc jurisdictio transire censenda est, in quos reliqua Episcopi jurisdictio transit, nempe Capitulum Sede vacante.

10 Noli tamen hanc facultatem cum *cit. Molina* extendere ad ea, quæ Episcopo ut *Sedis Apostolicæ delegato* competunt, ut illa quoque ad Capitulum Sede vacante transire autumes, nisi, ut limitat Quaranta, si Sedes diutius vacet, & id, de quo agitur, per Capitulum expediri, necessarium aut utile sit, tunc enim verò Capitulum in jurisdictione Episcopo etiam à jure generaliter delegata succedit, eò, quod casus necessitatis licitum faciat, quod aliàs lege prohibetur. *cap. 4. de R. J. cum quo etiam sentiunt Felinus in cap. 7. de Rescript. Pavinus part. 1. Q. 10.*

11 Dico V. Capitulum Sede vacante succedit in iis, quæ sunt jurisdictionis *contentiosæ*, ideòque potest cognoscere de causis *matrimonialibus, beneficalibus,*

criminalibus, contractibus, ferendis censuris &c. *cap. 11. de M. § O. cap. 7. de eo, qui duxit in matrim. cap. 3. § seq. de supplend. neglig. Prælat. in 6. cap. un. de M. § O. in 6. Fermosinus tract. 1. de Capit. Sed. vacant. Q. 14. § seq. per tot. Cabassut. in Theor. § Prax. Jur. Can. lib. 2. cap. 24. n. 34. Magnificus P. Schmier cit. part. 1. cap. 4. n. 66.*

Dico VI. Capitulum etiam succedit in iis, quæ Episcopus ex quadam necessitate debebat facere. Textus generalis in *cap. 42. de Elect.* Inde potest Capitulum confirmare, aut infirmare electiones Prælatorum inferiorum. *cap. 14. de M. § O. Præsentatos instituire. c. 1. de Instit. in 6. recipere resignationes & permutationes. Gloss. in Clem. 1. de ver. permut. absolvere à Censuris. cap. un. de M. § O. in 6. Panorm. ad cit. cap. 14. de M. § O. Gonzalez ad cap. 2. h. tit. num. 5. Cabassut. in Theor. § Praxi Jur. Can. lib. 2. cap. 24. num. 29. § seqq.* Ratio est, quod recensitos actus Episcopus ex necessitate expedire debeat. Dicuntur autem ideò actus isti *necessitatis*, vel quod propter periculum animarum differri nequeant, vel quod aliis jus jam sit quæsitum, ut contingit in præsentatis, & Canonicè electis. Gonzalez *cit. l.*

Dico VII. Capitulum Sede vacante etiam succedit Episcopo in temporalibus, ut in *jure territoriali*, eique appartenentium Regalium, Privilegiorum, & beneficiorum, sive bonorum feudaliū, ita, ut jure *statuum immediatorum Imperii* gaudeat, imò rectè *Status Imperii* dici possit. Ita Boehmerus ad *h. tit. §. 23. 24. § 25.* ubi, quæ Gail. *lib. 1. observ. 30. num. 13. Conringius de Constit. Episc. Germ. §. 68. in fin. Heroldus observ. forens. decis. 6. p. 159. § seq.*

opponunt, doctè, & solidè resolvit. Probatur Conclusio, antiqua Imperii praxi & Legum publicarum sanctione: ut ex Rec. Imp. de Anno MDLV. & MDLIX. & MDCLIV. ex quibus patenter constat, Capitula, Sede vacante, ad Comitata tam universalia, quàm particulares conventus fuisse vocata. Illæ verò prerogativæ quæ specialiter Dignitati Archi-Episcopali, vel Episcopali adherent, veluti *Archi-Cancellariatus, Electoratus, Directorii Moguntini &c.* in Capitulum, Sede vacante non trans-eunt, cit. Bœhmer. §. 27. & Bernard. Mulz. de *Majest. Imperat. part. 3. cap. 16. §. 3. num. 45.* Ratio est, quòd hæ prerogativæ, tanquam personalissimæ, non alia intentione ipsorum Prælatorum, Dignitati videantur fuisse annexæ, quàm ut ab ipsis Archi-Episcopis personaliter administrantur. Idem Bœhmer. cit. §. 27. ubi pluribus argumentis id ipsum confirmat. Cui adjungendus est noster Clariss. DD. Hermannus Hermes in *fasciculo Jur. Publ. cap. 6. Q. 10.* ubi scribit, quòd eo tempore, quo convocandi sunt Electores ad electionem Imperatoris, Sede Moguntina tunc vacante, Capitulum Electores convocare nequeat, sed ipsi Electores *motu proprio, etiam non vocati in virtute fidei, quæ sacrum prosequi tenentur Imperium, convenire debent.* Ut sonant verba Aureæ Bullæ cap. 1. §. cum autem 21. Rationem autem, cur hoc casu excludatur Capitulum, assignat laudatus Hermes, quòd Capitulum duntaxat succedat Episcopo, quæ ipsi ut Episcopo competunt, non vero ut Electori. Hæc causalis non placet, quia, ut supra dictum est, succedunt etiam in jurisdictione territoriali. Ratio ergo alia est,

quia nempe actus convocationis personalissimus est, ipsius Electoris Moguntini dignitati individualiter adherens.

Dico VIII. Capitulum Sede vacante, etiam succedit in iis, quæ sunt *Ordinis Episcopalis*, non quidem eo effectu, ut ea, quæ ministerium consecrationis desiderant, per se, vel Vicarium suum exercere valeat, sed, ut subditi sui ab alio Episcopo Ordines suscipiant. cap. 3. de *tempor. Ordin. in 6.* vel alteri Episcopo licentiam impertiatur, etiam in Diocesi viduata, quæ *Ordinis* sunt, exercendi, cum protestatione, tamen, & cautelæ studio (ut monet Fagnanus ad cap. 11. de *M. & O. n. 64.*) ut nihil juris inde Episcopo extraneo acquiratur cap. 4. C. 7. Q. 1. Ratio Conclusionis est, quòd in his casibus dare licentiam non tam *Ordinis*, quàm *jurisdictionis* sit. Ideoque eam Capitulum vi jurisdictionis Ordinariæ per vacationem Sedis, ad se devolutæ, impertiri valet. cap. 3. de *tempor. ordin. in 6.* Van-Espen *J. E. V. part. 1. tit. 9. cap. 2. n. 6.*

Hodie tamen per Concil. Trident. *Sess. 7. cap. 10. de Reform.* hæc facultas eatenus restricta fuit, ut Capitulum, sede vacante infra Annum à die vacationis nec licentiam ordinandi alteri, nec Diocesianis suis litteras *dimissorias* concedere valeat, nisi iis, qui ratione beneficii aut *recepti*, aut *recipiendi* arctati fuerint. Dicitur autem *arctatus* ratione beneficii *recepti*, qui obtinet beneficium, ratione cujus infra Annum adhuc tenetur certum ordinem suscipere. Ugol. de *Offic. Episc. cap. 26. §. 20. num. 3.* Arctatus ratione beneficii *recipiendi* dicitur ille, qui caret ordine, quem requirit ipsum beneficium, ad quod jus jam habet, ut contingit in

presentato. In his quippe casibus Capitulum sede vacante litteras *dimissorias* etiam infra Annum concedere non prohibetur. Garz. de Benefic. part. 7. cap. 1. num. 30. ex Congregatione Cardinalium super cap. 10. Sess. 7. de Reform. Van-Espen cit. cap. 2. num. 7.

Extra hos casus, si Capitulum *dimissorias* concesserit, interdicto subiacet Ecclesiastico, licet is, cui concessæ sunt, iis usus non sit, quia quoad concedentem actus jam fuit perfectus, ut ex declarat. S. Congregat. notat Garz. d. l. num. 92. Ordinatus verò, si *minoribus* tantum Ordinibus initiatus fuerit, privilegio Clericali non gaudebit. Sin verò *maiores* insuper receperit, ab eorum executione ipso jure usque ad beneplacitum successoris Episcopi suspensus erit, & hoc d. Sess. etiam ad alios extenditur, qui sede vacante, loco Capituli *dimissorias* concesserint, Vicarios scilicet, vel administratores, ut ipso jure ab officio, & beneficio per Annum sint suspensi. In casibus autem, quibus Capitulo sede vacante dandi *dimissorias* facultas competit, scilicet aetatis infra annum, & post annum, si Ecclesia adhuc vacat, omnibus, in interstitiis quoque dispensare poterit, ut à S. Congregat. declaratum notat Barbosa. in Collect. ad Concil. Trid. d. cap. num. 12. litteras verò *testimoniales* de probitate vitæ, ipsius ordinandi omni tempore Capitulum concedere potest, quia illæ solæ non sufficiunt sine litteris *dimissoriis*, ut quis ab alieno Episcopo ordines recipere valeat. Navarr. lib. 1. Consil. ad Tit. de Tempor. ordin. Consil. 18.

16 Sed, quid si aliquis habeat litteras *dimissorias* à suo Episcopo ordinario, iis

tamen, Episcopo vivente, usus non sit, an adhuc vigore illarum etiam post mortem sui Ordinarii ab alieno Episcopo ordinari valeat? Respondeo, affirmat. Ratio est, quòd gratia morte concedentis non expiret. cap. 9. de Offic. deleg. in 6. cap. 36. de Præbend. in 6. cap. 16. de R. J. in 6. Gonzalez ad regim. 8. Cancell. Gloss. 12. num. 36. & seq. Et tenent communiter DD. quin Gutierrez lib. 2. CC. Q. Q. cap. 17. Extendit hoc etiam ad litteras *dimissorias*, concessas à Capitulo, sede vacante, in casibus, in quibus juxta dicta litteras *dimissorias* concedere potest, ut scilicet, finita quoque potestate Capituli, ordinandus illis uti possit, nisi Successor Episcopus eas revocaverit, antequam effectum fortitæ fuerunt, suadet tamen idem author sub num. 12. ordinatoribus, ut si tempore præsentationis talium litterarum de successore Prælato constiterit, eorum revalidationem, non novam concessionem à successore Episcopo, vel ejus officiali petant produci, quia contingere posset, ut ordinandi tales litteras præsentantes revocationem factam fraudulenter reticeant.

Unum porrò prætereundum hic non est, videlicet, quòd Capitulum sede vacante, per novissimam constitutionem Conc. Trid. Sess. 24. de Reform. cap. 16. teneatur infra octo dies post mortem Episcopi *Officialem*, seu *Vicarium* constituere, vel antehac constitutum confirmare, alioquin Capituli negligentiam supplebit Metropolitanus, aut si ipsa Ecclesia Metropolitana fuerit, antiquior suffraganeus, & si exempta, propinquior Episcopus *Vicarium* deputabit.

Circa hoc decretum conciliare nota ex Fagnano ad cap. 11. de M. & O. num.

num. 77. quod illud in Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis duntaxat locum habeat, ex declaratione Cardinalium, quam refert idem Fagnanus *loc. cit.* nec extendatur ad Capitula Titulorum Cardinalium, & aliarum Col-

legiatarum Ecclesiarum, sed in his servanda juris communis constitutio, qua conceditur Capitulis sede vacante, jurisdictionem Prælati ad se devolutam per se etiam exercere. Panormit. *ad cap. 13. de Offic. jud. ordin. num. 2.*

§. II.

Dubia quadam circa Capituli potestatem, sede vacante, resolvuntur.

S U M M A R I A.

19. Beneficiorum collatio, quæ jure devoluto ad Episcopum spectat, non transit ad Capitulum. 20. Oppositionibus occurritur. 21. 22. Capitulum beneficia ad collationem Episcopi spectantia nec unire, nec dividere potest. 23. Potest tamen illa beneficia sede vacante conferre, quorum collatio alias ad Episcopum, & Capitulum simul spectat. 24. Similiter illa Episcopo suspenso, quæ sine Capituli consilio, aut consensu, sede plena conferri nequeunt, non item Episcopo mortuo hanc facultatem Capitulo adjudicamus. 25. Subsistit collatio à Capitulo facta, si consilium, quod regulariter acquirere oportebat, fortè propter absentiam haberi non potuit. 26. Capitulum potest largiri indulgentias, quas Episcopus vivens poterat de jure communi concedere. 27. Potest etiam, sede vacante, Diœcesin visitare. 28. Non obstat cap. ult. de Suppl. neglig. Prælat. in 6. ostenditur. 29. Potest Capitulum sede vacante, dare licentiam Prælato transeundi ad Prælaturam alterius Diœcesis. 30. Ecclesia non Cathedralis, sed exempta iisdem jurebus sede vacante gaudet, quibus Capitula Ecclesiarum Cathedralium. 31. In Ecclesiis Collegiatis secularibus, & non exemptis jurisdictione, Prælato mortuo, non transit ad Capitulum, sed Episcopum. 32. Nec si Prælatus hanc jurisdictionem vel prescriptione, vel speciali privilegio privativè acquisiverit. 33. 34. 35. Quid circa Prælaturas regulares obtineat, relatis aliorum opinionibus, nostra sententia exponitur.

19 **D**ubitatur I. An beneficia, quorum collatio jure devoluto propter negligentiam, aut delictum inferioris collatoris ad Episcopum spectat, Capitulum sede vacante conferre possit? Difficilem hanc questionem vocat Felinus *ad cap. 14. de M. & O. n. 3.* quia pro utraque contradictionis parte stant magni nominis AA. & tam uni,

quàm alteri parti probabilitas intrinseca suffragatur. Ut conformiter nostris principiis doceamus, negativam eligimus, cui calculum suum adjecere præter Felinum *loc. cit.* Panormitanus in *cap. 14. de M. & O. num. 2.* (qui tamen sibimet contrarius affirmativæ tutelam suscepit in *cap. 2. b. t. num. 3.*) Zoëf. *b. t. num. 3.* Layman. *ad cap. 14. de*

de M. & O. n. 3. Garz. part. 5. cap. 7. n. 53. Van-Espen J. E. V. part. 1. tit. 9. num. 3. cum aliis. Probatur I. ex regula generali ex cap. 2. h. t. desumpta, ubi Pontifex universaliter asserit, quod *nusquam inveniatur cautum in jure, quod Capitulum vacante sede fungatur Episcopi vice in collationibus prebendarum,* à qua regula tantò minus casus præsentis dubii excipiendus est, cum constet, collationem, quæ fit jure *devoluto*, non minus esse liberam, & gratuitam respectu *collatarii*, ac aliam, quæ Episcopo jure *proprio* competit, licet enim actus iste *devolutionis* non favore Episcopi, sed potius ipsius beneficii intuitu fiat, ipsa tamen potestas conferendi, & libera beneficiati electio species quædam donationis, ac liberalitatis, apta computari inter fructus successori Episcopo reservandos, censetur.

Probatur II. ex cap. 14. de M. & O. ubi, licet conventus Monasterii *Messanensis* indignum Prælatum elegerit, adeoque pro hac vice jure eligendi privatum, ac jus illud ad superiorem, nimirum Episcopum Ecclesiæ Cathedralis *Messanensis* devolutum fuerit, quia tamen sedes eo tempore vacaverat, *Gregorius IX.* non Capitulo Ecclesiæ Cathedralis (quod in AA. sententia jus quæsitum habuisset) sed ne propter sedem Episcopatus vacantem, electio *Abbatis* nimium differetur, Monasterio liberam eligendi facultatem dedit, ita tamen, ut Capitulum Cathedralis hanc novam electionem vel confirmaret, vel infirmaret, quod ei sede vacante aliunde competeat, non verò jure *devoluto* eligeret, cui Pontifex, alteri concedendo gratiam, utique non derogasset, si reverà hoc jus Capitulo competiisset,

cum non soleat derogare juri tertio quæsito, nisi derogationis expressè mentionem faciat per *Regul. 18. de Cancellar. de non tollendo jus quæsitum.*

Si dixeris, mentionem hujus derogationis fieri per illa *d. cap.* verba: *De gratia tamen eligendi, seu postulandi de- tis ipsis auctoritate nostra liberam facultatem.* Respond. negando, hunc sensum dictorum verborum esse, sed gratiam, de qua hic Pontifex loquitur, in eo constituisse, quod successor Episcopus, cui jure *devoluto* electio illa competiisset, expectatus non fuerit, non verò, quod Capitulum jure suo (quod secundum nos nullum habuit) privatum fuerit.

Dices I. Potest Capitulum, etiam sede non vacante, propter negligentiam Episcopi beneficia, quorum collatio jure proprio ad Episcopum pertinet, post semestre conferre per *cap. 2. § 5. de Concess. prebend.* ergò multò magis beneficia jure *devolutionis* ad Episcopum spectantia conferre poterit. Verum negatur hæc paritas, ratio discriminis est, quod Episcopus negligens sibi ipse sponte præjudicet, quam proinde negligentiam Capitulum meritò supplere potest, nec etiam per hoc præjudicatur successori; secus in beneficio *devoluto*, quod ex dictis gratiam, & liberalitatem continet, atque ita tanquam fructus successori reservandus est. Accedit, quod de priori casu habeatur expressa decisio in *cap. 2. h. t.* non etiam de posteriore.

Dices II. Tali modo diu vacabunt beneficia, quia diu subinde vacat sedes Episcopalis, jura autem ejusmodi diuturnas beneficiorum vacationes non ferunt: ergò Capitulum hoc casu jure

de-

devoluto beneficium conferre poterit. Resp. Ecclesiæ satis prospectum iri, si Capitulum interim Ecclesiam alteri commendet, aut œconomum Ecclesiæ præficiat. *cap. 1. h. t. in fin. Azor. part. 2. lib. 3. cap. 38. quest. 6.*

21 Dubitatur II. An Capitulum sede vacante beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant, *unire*, aut *dividere*, aut saltem simili unioni ab inferiore faciendæ autoritatem suam præstare possit? Sunt, qui Capitulo hanc potestatem *uniendi* adjudicent, modo juri Episcopi nil detrahatur, ut videre est apud Zerol. *in prax. Episc. part. 2. V. Capitulum. Rebuff. de Union. benef. n. 36. Barbos. ad Concil. Trid. Sess. 7. cap. 6. num. 6.* & alios ibidem relatos. Mihi simpliciter negandum videtur, tum, quod *unio* sit species alienationis, & extractionis beneficii, quæ Capitulo sede vacante omninò interdicta est, *cap. 1. h. t.* tum, quod talis unio non possit non esse Episcopo præjudiciosa, utpote qua sit, ut beneficium, facta semel unione, jam amplius liberè conferre non possit, & consequenter illa clausula: *Dummodo juri Episcopali non præjudicet*, videtur esse frustranea: tum quod vix dabilis sit casus, in quo necessitas urgeat unionis accelerationem, & ita sentiunt Fermosinus *Tract. 1. de Capit. sed. vacant. Q. 26. num. 6. & seq.* Böhmerus *ad h. t. §. 34.*

22 Num verò beneficia Capitulum sede vacante *dividere* possit (quæ est altera pars hujus dubii) nescio, an æquè promptè accedendum sit Böhmero, affirmativam tenenti: nam, etsi tali casu conditio Episcopi non videatur fieri deterior, sed potius melior reddi, cum multiplicatis præbendis, etiam colla-

tiones Episcopales augeantur, tamen, quia similis *divisio*, aut *dismembratio* (ut vocat Böhmerus) est species cujusdam *alienationis*, utut non extra- usum, & patrimonium Ecclesiæ, & status Ecclesiæ per eam alterari censetur, nec etiam tam repentina *necessitas*, aut *utilitas* (ex qua causa divisiones beneficiorum fieri permittunt jura *cap. 26. de Præbend.*) vacante sede facilè ingruere posse videtur, probabilius judico, hanc potestatem, utpote unam ex majoribus, & gravioribus, Capitulo, sede vacante, non competere.

Dubitatur III. An beneficia, quo- rum collatio aliàs ad Episcopum simul, & Capitulum spectat, sede vacante Capitulum conferre valeat? Resp. affirmative. Textus est in *cap. un. h. t. in 6.* & quidem, si collatio ad Episcopum simul, & Capitulum pertineat, uno facto inhabili, jus conferendi devolvitur ad alterum, ita, ut si suspendantur, aut excommunicentur omnes de Capitulo (intellige excommunicatione *majorè*, minor enim collationi non officit. *cap. ult. de Cleric. excomm.*) potestas conferendi sit *privativè* penes Episcopum, & viceversa. Nota tamen, quod totum Capitulum, collegialiter sumptum, excommunicari nequeat, benè verò interdici; & ideò sententia excommunicationis in singulos, quos culpabiles esse constiterit, proferenda est. *cap. 5. de Sent. excomm. in 6.* Unde, si vel unus non esset excommunicatus singulariter, in illo solo jus Capituli resideret, & Episcopus sine eo beneficia conferre non posset.

Dubitatur IV. An, si collatio ad Episcopum spectet, dependenter tamen à consilio, vel consensu Capituli, eo

mortuo, vel suspenso, possit præbendas vacantes conferre? Hic distinctio adhibenda est inter Episcopum *mortuum*, & *suspensum*, ita, ut priori casu jus collationis in Capitulum non transeat. Ratio est, quod, licet Episcopus *consilium*, aut *consensum* Capituli requirere teneatur, administratio tamen ad solum Episcopum pertineat, isque solus, utut prærequisito consilio, vel consensu Capituli, *authoritative* confert beneficium. In posteriore vero casu, si Episcopus in petenda relaxatione culpabilem moram commiserit, post sex menses jure devolutionis collatio Capitulo competit. *cap. 5. de Concess. præbend.* Secus, si mora culpabilis in petenda suspensionis relaxatione non intervenerit. *cap. un. §. un. h. t. in 6.* Quodsi Episcopus negligentiam commiserit in collatione beneficii *devoluti*, post sex menses collatio non ad Capitulum, sed ad proximum Episcopi superiorem defertur. *arg. cap. 41. de Elect. Vivian. ad h. t.* Et ratio est, quod in iis, quæ pertinent ad Episcopum jure *proprio*, & *suo*, major est communicatio inter ipsum, & Capitulum, quam in obvenientibus aliunde *cap. 15. §. secus autem est. de Testam.*

25 Dubitatur V. Quid juris, si collatio beneficii alicui non quidem simpliciter, sed cum consilio alterius v. g. Episcopi facienda competat, consilium verò ejus haberi non possit, fortè, quia mortuus, aut longè absens est, an inquam hoc casu collatio sine consilio ejus ab altero validè fieri possit? Resp. affirmativè, supposito, quod ejus præsentia tam citò sperari non posset, tunc enim, ne ex diuturniori vacatione Ecclesia dispendium patiat, collatio ab

altero licitè, & validè fieri poterit. Ita expressè decisum extat in *cap. un. §. fin. h. t. in 6.* eapropter docet Panormitanus *ad cap. 52. de Elect. num. 13.* quandocunque aliquis ex obligatione legis, vel statuti cum consilio alterius aliquid agere jubetur, illud verò hic & nunc ex accidenti requirere non possit, periculum tamen moræ urgeat, validum fore actum etiam sine consilio expeditum, nisi alia fuerit mens mandantis: secus dicendum foret, si præcipiatur aliquid fieri cum *consensu* alterius; tunc enim collatio v. g. facta sine illius consensu, tanquam *conditione sine qua non* irrita erit, & potestas, non existente econditione, cessabit, uti colligitur ex *cit. cap. un. §. fin. h. t. in 6.* ubi Pontifex solum loquitur de collatione facta, omisso consilio, nil verò dicit de *consensu*, qui in eo differt à *consilio* juxta dicenda in *Tit. seq.* quòd *consilium* requirere jussus, illud sequi non teneatur; secus, qui *consensum*.

Dubitatur VI. An potestas concedendi indulgentias data Episcopis in *cap. 14. de Pœnit. & remiss. & cap. ult. eod. in 6.* scilicet unius Anni in Dedicatione Ecclesiarum, & 40. dierum in Anniversario Dedicationis, sede vacante transeat in Capitulum? Resp. probabilius transire. Licet enim Capitulum in iis non succedat, quæ Episcopo ratione dignitatis, & præeminentiæ Episcopalis concessa sunt, ut licentia legendi Missam extra Ecclesiam super portali in loco decenti *cap. ult. de Privileg. in 6.* & aliis allegatis à Glossa *ibidem V. indulgemus*, quia verò concessio indulgentiarum non est actus, fluens ex potestate *ordinis*, sed *jurisdictionis*, hinc Capitulo hanc facultatem

cont-

competere ex præactis fundamentis bene inferimus. Et ita tenent Pavinus *de Potest. Cap. sed. vacant. part. 1. Q. 4.* Molin. *Tom. 5. disp. 11. num. 6.* Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 37. quest. 9.* Hi ipsi tamen AA. tutius esse, ajunt, ut Capitulum committat alicui Episcopo, ut indulgentias concedat nomine Capituli.

27 Dubitatur VII. An jus visitandi Diocesim competat Capitulo Sede vacante? Resp. affirmative. Probatum ex *cap. ult. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* ubi constituitur, Archi-Episcopum non posse in Ecclesia Cathedrali, mortuo Episcopo, constituere *visitatorem*, nisi Capitulum in spiritualibus, & temporalibus negligenter administraret; unde infert Panormitanus, in *cap. 14. de M. & O. num. 2.* Capitulum debere posse visitare, quoniam aliàs ab Archi-Episcopo negligentia non argui, nec alius *visitator* constitui poterit. Accedit, quòd visitatio sit actus, non solum utilis Ecclesie, & Diocesi, sed ex Officio incumbens cuius administrationem habenti. *cap. 15. de Offic. Ordin.* hac tamen facultate ex universali consuetudine Capitulum non solet uti, quia non censetur tanta necessitas, & periculum in mora esse, ut, non expectato successore, Capitulum totius Diocesis visitationem instituat. Et ita sentiunt Barbof. *de Offic. & potest. Episc. allegat. 73. num. 24.* & ad *cap. ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6. num. 3.* & 4. Molin. *d. disput. n. 7.* Azor. *d. loc. quest. 14.*

28 Qui hanc potestatem Capitulo denegant, fundant se in eodem à nobis supra *cit. cap. ult. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* ubi in *princ.* dicitur: *Ecclesia Cathedrali vacanti visitator ab*

alio, quàm à Romano Pontifice deputari non potest: ergo Capitulo hæc facultas indulta non est, ut *visitatorem* constituat, aut per se munus visitationis obbeat. Hunc textum celebris quidam author sic interpretatur, quod nomine *visitatoris* intelligatur is, qui curam de vacante Ecclesia habeat. Quæ cura olim vicinis Episcopis demandabatur, ut testatur Thomassinus *part. 2. lib. 2. cap. 3. num. 2.* & *part. 3. lib. 2. cap. 51. num. 11.* & *cap. 53. num. 1.* & *seqq.* qui propterea etiam *interventores, intercessores, commendatores* &c. dicebantur. Verùm subdubito, an hæc interpretatio sit ad mentem Bonifacii VIII. Eo quippe tempore, quo citata Decretalis emanavit, jam erant stabilita Capitulorum jura, iisque omnis cura Ecclesie vacantis demandata, ut constat ex Decretali Gregorii IX. in *cap. 14. de M. & O. 1228.* emanata & ex Bonifaciana in *cap. 3. de supplend. negligent. Prælat.* Anno 1299. emissa, & testatur idem Thomassinus *part. 1. lib. 3. cap. 10. num. 10.* Unde conjicio, quod Bonifacius VIII. in *d. cap. ult.* non loquatur de *Visitatore*, qui curam Ecclesie viduatæ gerat, ad instar illorum *visitatorum*, qui primis Ecclesie sæculis dabantur, & de quibus duntaxat loquitur Thomassin. *cit. loc.* sed, de visitatore, qui, si Capitulum in administrando negligens fuerit, à S. Pontifice, etiam sine causæ cognitione dari potest, qui tamen, si ex capite negligentia ab Archi-Episcopo detur, non nisi vocato Capitulo, & cum prævia causæ cognitione dari debet. Et hic sensus textum *cit. cap. ult.* attentè expendenti ocysus occurret. Vid. Barbof. *ad cit. cap. ult. num. 4.*

29 Dubitatur VIII. An Capitulum, Sede vacante, possit dare licentiam Abbati, transeundi ad prælaturam alterius Diœcesis, si scilicet alibi in Prælatum eligatur? Ratio dubitandi videtur esse, quod Capitulum Sede vacante res Ecclesiæ nequeat alienare: ergo minus personas, quæ majoris æstimantur, quàm res. *cap. 24. C. 12. Q. 1.* Verùm hac ratione non obstante, existimo, cum Panorm. ad *cap. 14. de M. & O. quæst. 2.* Capitulo hanc facultatem competere. Quia facultas dandi licentiam transeundi ad alienam Diœcesin, spectat ad jurisdictionem Episcopi *ordinariam*, in qua, ut dictum est, Capitulum succedit. Ad rationem oppositam negatur, quod hæc sit vera alienatio, ad quam plurimæ solemnitates requiruntur, ut *tit. 13.* dicetur, quæ tamen non requiruntur ad translationem personæ, ut colligitur ex *cap. 27. §. quia verò de Elect. in 6.* Deinde majus est periculum damnificationis in alienatione rerum, quàm translatione personarum; hic enim continuò alius substitui potest Prælatus, rebus autem alienatis non mox succedunt aliæ.

Hactenus de Capitulis Ecclesiarum Cathedralium, eorumque potestate Sede vacante. Jam quoque explorandum est, quid juris competat Capitulis Ecclesiarum non Cathedralium? Potest autem hæc quæstio moveri tum de Ecclesiis exemptis, tum de Collegiatis, iisque vel Sæcularibus, vel Regularibus. Rem per distinctas Conclusiones lubet exponere.

30 Dico I. Si Ecclesia sit exempta, cujus Prælatus jurisdictionem quasi Episcopalem habeat, Sede vacante Capitulum eandem jurisdictionem obtinet,

quam habent Capitula Cathedralium, nisi S. Pontifex sibi quædam specialiter reservaverit. *cap. 11. de M. & O. & DD. ibidem.*

Dico II. In Ecclesia Collegiata Sæculari, non exempta, spectato jure communi, jurisdictione Præpositi, aut Decani Sede vacante non transit ad Capitulum, sed ad Episcopum, quia ista jurisdictionis devolutio non debet induci, nisi in casibus jure expressis *cap. 18. de Elect. in 6.* Jura autem, quæ jurisdictionem Sede vacante Capitulo adjudicant, loquuntur solum de Ecclesiis Cathedralibus, vel quasi Episcopaliibus exemptis. *cap. 11. & 14. de M. & O.* non verò de inferioribus Collegiatis. Ex ratio rationis est, quod in Ecclesiis Cathedralibus, & exemptis, si Capitulum Sede vacante non succederet, non esset alius, qui Ecclesiæ in defectum Prælati provideret: quæ ratio cessat in Ecclesiis inferioribus, quarum curam, & providentiam habet Episcopus. *c. 10. C. 16. Q. 7.* Fagnan. ad *cap. 11. de M. & O. num. 40.*

Quod si Præpositus, aut Decanus jurisdictionem in Clericos sibi subiectos obtineat *privativè*, ita, ut, eo officium suum ritè præstante, Episcopus in prima instantia se immiscere non possit, tunc videndum est, an hanc jurisdictionem acquisiverit mediante præscriptione, vel consuetudine, num verò privilegio speciali? Priori casu jurisdictione, Sede vacante non transit ad Capitulum, quia præscriptio est *stricti juris*, & consequenter ultra præscribentem non extenditur, nisi fortè ipsum Capitulum una cum Prælato præscripserit, aut legitima consuetudine acquisierit. Posteriore casu Capitulum
ite-

iterum non succedit, quia, quæ Episcopo speciali jure concessa sunt, ea ne quidem ad Capitulum Cathedrale, transcunt ut supra *num. 6.* dictum est. Dixi de jure communi hanc Conclusionem procedere, de consuetudine enim in istis quoque inferioribus Ecclesiis, prælatura vacante, Capitulum succedere, testatur Felinus ad *cap. 11. de M. & O.* circa finem.

33 Quid circa Prælaturas Regulares censendum sit, tam promptè non definiveris. Triplex enim est Sententia. Prima Felini, qui negat, Capitulum, seu Conventum, aut Priorem Claustralem, vel Decanum in Jurisdictione succedere, sed eam ad Episcopum, cui Monasterium subjectum est, devolvi, quia ille jurisdictionem in omnia Monasteria suæ Diocesis non exempta habet. Et licet in iis, quæ ad regularem disciplinam pertinent, jurisdictionem exercere non possit, Prælato Officium suum ritè implente, posse tamen, eo mortuo, administratorem etiam in iis, quæ regularem disciplinam concernunt, constituere. Præterquam, quod Religiosi votum obedientiæ Prælato, non vero Priori, vel Capitulo fecerint, adeoque jurisdicção, per quam Prælatus in virtute obedientiæ, vel sub excommunicatione Religiosis suis præcipere potest, ad ista non extendatur. Et ita cum Felino, & aliis à se relatis discurret Layman. ad *cap. 11. de M. & O. num. 5.*

Tamburinus de *Jur. Abbat. tom. 2. 34 disp. 1. quæsit. 4. n. 5.* è diametro oppositum docet, videlicet Prælato vita functo, vel à munere suo amoto, vel etiam absente, totam jurisdictionem, & auctoritatem Priori Claustrali competere, nisi aliud speciali Religionis lege, aut superioris præcepto constitutum sit, & testatur de consuetudine variarum Congregationum, quam præcipuè ibi procedere putat, ubi Prior non ab Abbate tantum, sed simul cum Conventu, vel à Capitulo generali constituitur.

Panormitanus ad *cap. fin. de Stat. 35 Monach. num. 8. & 9.* in plerisque quidem cum Tamburino convenit, hanc tamen ponit limitationem, ut, si Prælatura vacet propter depositionem Prælati ex delicto, jurisdicção eo casu nec ad Priorem, nec ad Capitulum transeat, quia præsumptio est contra Capitulares, quod delicti sui Prælati se participes fecerint, ideoque à superiore dandum esse administratorem existimat. Verum cum *Clement. Ne in agro s. si quis autem V. si quis verò de Stat. Monach.* expressè dicat, quòd, Prælato ob delictum suspenso, nihilominus jurisdicção ad Priorem claustralem devolvatur, ideò limitationi à Panormitano factæ non aliter deferendum esse arbitror, nisi plures de Conventu actualiter suspensi essent, ut notat P. Engel *b. t. n. 16.* Cæterum hæc Sententia cum dicta Clausula *Tamburini*, & auctoritate *Panormitani* amplectenda videtur.

¶¶¶¶
 ¶)(o)¶